

ІСТОРИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ЗДОБУТКИ: ПОГЛЯД НА ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄС

Артем УДАЛОВ, факультет судноводіння

Вікторія ДОБРОВОЛЬСЬКА, кандидат історичних наук, доцент

Алла ПАЗЯК

Херсонська державна морська академія

У мінливому та часто непередбачуваному світі сучасних міжнародних відносин, Україна стоїть перед низкою історичних викликів та можливостей, що формують її шлях до євроінтеграції. Вступ України до Європейського Союзу (ЄС) є процесом, який не лише символізує геополітичний вибір нації, але й відображає глибоку історичну тяглість, що впливає на сьогодення та майбутнє країни. Історія України є скарбницею знань, яка відкриває важливі уроки для сучасного світу. Період України-Руси, створення козацької держави, проголошення УНР та ЗУНР, боротьба за незалежність протягом багатьох століть – усе це сформувало унікальний досвід, що впливає на відносини України з ЄС. Цей досвід надає цінні знання про важливість демократії, прав людини, верховенства права та економічної інтеграції, які є ключовими принципами європейського співтовариства.

Метою даної роботи є аналіз історичних викликів і досвіду України на шляху до ЄС після проголошення незалежності у 1991 році, ролі українського суспільства у цьому, висвітлення перспектив вступу країни до Європейського Союзу.

Траєкторія України у напрямку ЄС була ініційована майже одразу після проголошення її незалежності, зокрема, коли Міністр закордонних справ Нідерландів у своєму листі офіційно визнав незалежність України від імені ЄС. У 1993 році була оголошена Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України», у якій вперше заявили про намір розвивати відносини з ЄС [1]. Першим важливим викликом на цьому шляху стали періодичні зміни в уряді та політична турбулентність. Через це відбулось повільне впровадження нових для нашої країни європейських політичних стандартів, які б були адаптовані до тогочасного законодавства.

Як наслідок, лише у 1998 році була сформована цілісна стратегія інтеграції України до ЄС, а затверджена була ця програма лише у 2000 році [1]. Далі виникла проблема прозорості участі громадян у виборчому процесі та створення прозорих механізмів державного управління в середині країни. Це призвело до Помаранчевої революції у 2004 році. Населення країни не погодилось з фальсифікацією результату президентських виборів та оголошенням Центральною Виборчою комісією перемоги кандидата В. Януковича, який проголошував курс на зближення України з Росією, а, навпаки, підтримало кандидата у президенти В. Ющенка, який заявляв про бажання повної економічної й політичної інтеграції з ЄС та НАТО. Після цих подій в державі розпочалося повільне ухвалення та процес роботи над реформами для того, щоб гармонізувати національне законодавство зі стандартами ЄС.

Як результат, українці здобули один із перших євроінтеграційних здобутків, а Україна та Європейське товариство у 2007 році розпочали переговори про укладення нової угоди. 9 вересня 2008 року на Паризькому саміті Україна та ЄС досягли політичної домовленості про укладення майбутньої угоди у формі Угоди про асоціацію, що базується на принципах політичного союзу та економічної інтеграції [1]. Цей етап став відправною точкою для поетапної

трансформації української економіки відповідно до стандартів і вимог Європейського Союзу.

Другим історичним викликом стали структурні проблеми в економіці, високий рівень корупції та велика залежність від окремих галузей через радянське минуле. Україна мала виробничі потужності, створені ще у період Радянського Союзу, які ґрунтуються на системі державної власності засобів виробництва, колективному господарстві, промисловій концентрації виробництва та централізованому адміністративному керуванню. Це призвело економіку України після отримання незалежності до стагнації, високого рівня корупції, появи олігархії та розшарування суспільства. Ці проблеми перешкоджали та уповільнювали економічні реформи, а також знижували інвестиційну привабливість для потенційних інвесторів з ЄС.

Але тогочасний уряд продовжував проводити необхідні реформи, і важливим євроінтеграційним здобутком стало те, що 18 лютого 2008 року розпочалися переговори між Урядом України та Комісаром ЄС з питань торгівлі щодо укладення угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС, а також щодо угоди про стабілізацію та асоціацію між Україною та ЄС, яка була підписана на Паризькому саміті [2]. Україна в той час стала однією з шести колишніх радянських республік, запрошених до співпраці з ЄС у нових багатосторонніх рамках, передбачених політикою «Східного партнерства».

Третім викликом стала висока корупція та неефективність правосуддя. Ця проблема загострилась під час приходу до влади уряду В. Януковича у 2010 році. Це стало наслідком того, що фактично повністю було призупинено створення антикорупційних інститутів, не відбулось впровадження електронних систем та нагляду в секторі державного управління, спостерігалось падіння рівня демократії та порушення принципів верховенства права в державі. Президент В. Янукович пішов на зближення з Росією та вів переговори про співпрацю України та Митного Союзу (Білорусь, Казахстан та Росія). Його уряд вирішив призупинити підготовку до підписання Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі з ЄС на саміті «Східного партнерства» у Вільнюсі через тиск Росії. У результаті з'явилась висока недовіра до влади, що призвело до Євромайдану та Революції гідності 2014 року [3].

Важливим внутрішнім євроінтеграційним здобутком стало те, що українське суспільство вибороло право на інтеграцію з ЄС завдяки громадській активності в кінці 2013 та на початку 2014 року. Завдяки цьому зросла важливість українського суспільства в реформуванні країни на шляху до Європейського Союзу.

Наступним історичним викликом стали зовнішні виклики, а саме вплив Росії на Україну. Ця проблема є важливою, тому що існує вже протягом довгого періоду. Росія ніколи не відкидала свої імперські погляди та плани щодо України. У 2014 році ЄС засудив анексію Криму Росією та «грубе порушення суверенітету і територіальної цілісності України внаслідок російської військової агресії». Європейський Союз також заморозив (і намагався повернути) «розкрадені українські державні кошти», активи й заборонив росіянам в'їзд до ЄС. 21 березня 2014 року політична частина Угоди про асоціацію була підписана новим прем'єр-міністром А. Яценюком, але підписання решти частини Угоди про вільну торгівлю було відкладено до травневих виборів. У квітні 2014 року митні збори на український експорт до ЄС були тимчасово скасовані. У травні 2014 року було також взято зобов'язання щодо надання фінансової допомоги Україні [4]. Це було проявом посилення співпраці з європейською спільнотою та підтримкою ЄС на шляху України до Європи супротив бажанням Росії.

Ситуація в Україні призвела до того, що ЄС розпочав широку програму підтримки, і вже влітку 2014 року була підписана друга частина асоціації з ЄС, яка була економічною [4]. З 11 червня 2017 року чинності набрала угода про безвізовий режим України та ЄС. Безумовно, це є важливими інтеграційними здобутками для нашої держави, які сприяють посиленню співпраці в різних сферах.

Ще одним без перебільшення історичним викликом на шляху до ЄС є початок повномасштабного вторгнення Росії в Україну за її бажання вступити в ЄС та НАТО. Весь світ побачив, що за прагнення приєднатись до ЄС українці повинні боротися на полі бою, і, як результат, 17 червня 2022 року Єврокомісія рекомендувала Європейській Раді надати Україні статус країни-кандидата на членство в ЄС, а 23 червня на саміті Україна – ЄС була прийнята як країна-кандидат [5]. Це є важливими євроінтеграційними здобутками для українців, адже наш шлях до ЄС – це постійний процес, який вимагає від населення зусиль у всіх сферах суспільства, бо водночас він супроводжується важливими та складними змінами для української нації.

У довгостроковій перспективі ефективна інтеграція України до ЄС стане ключовим фактором швидкості та якості післявоєнної відбудови. Єдиний ринок ЄС може забезпечити стабільну основу для економічного зростання України. Для цього необхідно прийняти правила ЄС, забезпечити правову стабільність, зміцнити верховенство права, встановити довіру до судової системи та запровадити єдиний ринок ЄС. Для повного післявоєнного відновлення та довгострокового сталого економічного зростання необхідно залучити приватні інвестиції [6].

Таким чином, історичні виклики, які стоять перед Україною, надихають країну на зміни та розвиток. Євроінтеграційні здобутки України, такі як укладення Угоди про асоціацію з ЄС, впровадження безвізового режиму, гармонізація законодавства з нормами ЄС, свідчать про значний прогрес країни на шляху до європейської інтеграції. Ці досягнення не лише зміцнили зовнішньополітичну позицію України, але й створили підґрунтя для подальшого економічного та соціального розвитку.

Перспективи майбутнього для України на шляху до ЄС залишаються сповнені оптимізму, незважаючи на існуючі виклики. Ключем до успіху є продовження реформ, зокрема системи верховенства права, боротьба з корупцією та модернізація економіки. Підтримка з боку ЄС та інших міжнародних партнерів залишатиметься важливим фактором у подальшому зближенні України з європейськими стандартами та цінностями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Міністерство юстиції. Історія становлення відносин Україна-ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/m/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es> (дата звернення: 20.03.2024).
2. Віднянський С. Європейська політика України: основні етапи, проблеми та перспективи реалізації / С. Віднянський // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. зб. наук. пр. – 2016. – Вип. 25. – С. 9-40.
3. Денисенко В.І. Зрив підписання угоди про асоціацію України та ЄС (жовтень-листопад 2013 р.) / В.І. Денисенко // Сумська старовина. – 2019. – №LV. – С. 30-45.
4. Кабінет Міністрів України. Європейська інтеграція. Угода про асоціацію. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciu> (дата звернення: 21.03.2024).

5. Макаренко Н.А. Нові перспективи вступу України до Європейського Союзу: вплив російсько-української війни 2022 року на євроінтеграцію / Н.А. Макаренко // Аналітично-порівняльне правознавство: електронне наукове фахове видання. – 2022. – № 1. – С. 366-369.

6. Центр економічної стратегії. Разом сильніші: Сучасні та майбутні виклики на шляху інтеграції України до ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ces.org.ua/stronger_together_accession_eu/ (дата звернення: 24.03.2024).

ІДЕЯ СУСПІЛЬНОЇ УГОДИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

*Дмитро УСОВ, доктор філософських наук, професор
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
НУЦЗ України
Марія КОВАЛЬЧУК
Черкаський гуманітарно-правовий ліцей*

Ідея суспільної угоди була сформульована завдяки класичним модерним філософам таким як Томас Гоббс, Джон Локк та Жан-Жак Руссо, які обґрунтували просвітницьку настанову про перехід від божественного до природного права, коли політична легітимність виникає не з сакрального походження монархів, а з демократичного консенсусу вільних громадян. В постмодерному філософському дискурсі еволюція контрактualістичної ідеї була продовжена Джоном Ролзом, Девідом Готье, Юргеном Габермасом та їхніми послідовниками, які розвиток сучасного суспільства як правової спільноти розглядають як процес свідомого прагнення розумних людей справедливо співіснувати за принципами відповідальності, свободи, вільної комунікації, визнання, чесної угоди.

Сьогодні ми є свідками та безпосередніми учасниками становлення нового глобального світового порядку, визначальною рисою якого є розгортання інформаційно-технологічної революції в усіх сферах соціокультурної діяльності людства. Провідні теоретики сучасного суспільства (Д. Белл, Ю. Габермас, М. Кастельс, Д. Рісман, Е. Тоффлер, А. Турен та ін.) наголошуючи на значенні інформаційно-комунікативних технологій, визначають його як постіндустріальне або інформаційне.

Практично кожна розвинена країна має державні документи найвищого рівня, у яких визначається національна політика побудови інформаційного суспільства. Стратегічна мета створення такого суспільства – інтеграція країни до світового інформаційного простору, підвищення конкурентоздатності економіки країни, поліпшення якості життя населення, зростання темпів науково-технологічного розвитку країни.

Віртуальна реальність та штучний інтелект (ШІ) сьогодні пронизують майже всі сфери суспільного життя. Термін «штучний інтелект» («artificial intelligence») стосується «теорії та розробки комп'ютерних систем, здатних виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту, наприклад зорове сприйняття, розпізнавання мови, прийняття рішень, переклад між мовами, безпілотні автомобілі тощо. Майже всі визнають, що прогрес у сфері ШІ вже змінив звичайні способи сприйняття світу навколо нас. Це створює нові реальності для кожного, а також нові можливості» [2].